

РЕЦЕНЗІЯ
офіційного рецензента Лобової Ольги Володимирівни
на дисертацію Чжен Лінь
«Формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших
школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність дисертаційного дослідження Чжен Лінь зумовлена важливістю вдосконалення методичного інструментарію, орієнтованого на формування ключових умінь і навичок особистості в мистецькій освіті. Посилаючись на чинні нормативні документи, дисертантка наголошує, що початковий етап опанування фортепіанного мистецтва має фундаментальне значення, оскільки саме в цей період закладаються базові технічні та інтерпретаційні вміння, формується музичне мислення та утверджується мотиваційна основа подальшого навчання, отже сучасний викладач фортепіано «має володіти не лише академічними знаннями, а й умінням гнучко адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб дитини, підтримувати її пізнавальний інтерес і розвивати самостійність» (с.17).

На основі аналізу сучасного стану досліджуваної проблеми Чжен Лінь виявляє низку суперечностей, які засвідчують актуальність і доцільність її цілеспрямованого вивчення та розв'язання. Зокрема, як справедливо зазначає авторка, своєчасність дослідження зумовлена «необхідністю нових змін у змісті методичного забезпечення музичного навчання в закладах позашкільної освіти та не повною розробкою означеного питання в площині формування виконавсько-інтерпретаційних навичок піаністів-початківців» (с. 20).

Зв'язок з науковими програмами. Підтвердженням актуальності й важливості представленої наукової розвідки є те, що дисертаційна робота Чжен Лінь виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва Навчально-наукового культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка і становить складову комплексного дослідження з тем «Теорія та методика підготовки фахівців у контексті інноваційного розвитку мистецької освіти» (Державний реєстраційний номер 0122U000265 від 01.2022 р. до 12.2024р.) та «Сучасні тенденції розвитку мистецької освіти: інтеграція традицій та інновацій» (Державний реєстраційний номер 0125U000384 від 01.2025 р. до 12.2028 р.).

Тему дисертаційного дослідження Чжен Лінь затверджено рішенням Вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 12 від 19 червня 2024 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.

Відзначимо достатньо високий ступінь обґрунтованості сформульованих у дисертації наукових положень і висновків.

Аналіз дисертації Чжен Лінь свідчить, що в роботі глибоко та різнобічно розкрито теоретичні та методичні аспекти проблеми формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано.

Структура дисертації концептуально цілісна, відповідає сучасним вимогам і містить анотацію зі списком публікацій здобувачки (українською та англійською мовами), таблицю змісту, вступ, три розділи з висновками до них, загальні висновки, список використаних джерел (236 найменувань, з них 29 – іноземними мовами) та додатків. Повний обсяг дисертації – 250 сторінок, основний зміст викладено на 194 сторінках.

Науковий апарат дослідження сформульовано коректно та грамотно.

Поставлена *мета* – «розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано» (с.21) – конкретизується в 5 логічно поставлених завданнях:

- 1) з'ясувати стан вивчення досліджуваної проблеми у філософській, психолого-педагогічній науці й мистецтвознавстві, схарактеризувати поняттєво-термінологічний апарат та визначити зміст фортепіанного навчання молодших школярів у дитячих музичних школах;
- 2) виокремити й теоретично обґрунтувати структуру та функції формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано;
- 3) розробити поетапну методику формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано;
- 4) визначити критерії, показники й рівні сформованості виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано;
- 5) експериментально дослідити ефективність запропонованої методики формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано.

Визначені завдання послідовно реалізуються протягом дослідження із застосуванням доцільно визначеного комплексу теоретичних, емпіричних і математичних методів, що дозволили зробити науково обґрунтовані висновки, а також *екстраполяції* – для застосування висновків щодо методичного забезпечення формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів у процесі фортепіанного навчання.

На виконання *першого завдання* дослідження, на основі ґрунтовного аналізу нормативних документів і праць зарубіжних і вітчизняних науковців, авторка достатньо повно і різнобічно висвітлює теоретичні основи проблеми формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано.

Насамперед, позитивно відзначимо детальний аналіз міждисциплінарного феномену виконавсько-інтерпретаційних навичок, що розглядається в площині теорії інтерпретації, музичної педагогіки, психології виконавства, культурології та теорії піанізму. Заслугує підтримки авторське трактування поняття «виконавсько-інтерпретаційні навички молодших школярів» (с.96).

Визначаючи специфіку фортепіанного навчання в дитячих музичних школах, дисертантка доводить, що зазначений процес виступає не лише як засіб опанування інструментальної техніки, а як цілісний художньо-освітній простір, у межах якого відбувається розвиток музично-творчих здібностей, формування інтерпретаційного мислення та здатності до творчої самореалізації.

Відповідно до *другого завдання* дослідження, в роботі чітко й логічно виокремлено й теоретично обґрунтовано структуру та функції формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів у процесі гри на фортепіано. Чжен Лінь цілком логічно наголошує, що структура досліджуваного процесу має інтегративний характер і охоплює взаємопов'язані компоненти (мотиваційно-потребовий, когнітивно-операційний, продуктивно-діяльнісний), взаємодія яких забезпечує цілісність формування виконавсько-інтерпретаційних навичок як складного психолого-педагогічного феномена.

Викликає інтерес визначений комплекс функцій означеного процесу (мотиваційно-заохочувальної, мистецько-культурологічної, гносеологічно-почуттєвої, творчо-комунікативної), реалізація яких, на думку дослідниці, відповідає гуманістичній парадигмі сучасної музичної освіти та створює підґрунтя для формування інтерпретаційної культури особистості.

Здійснений дисертанткою глибокий теоретичний аналіз дозволяє систематизувати наукові підходи до розуміння та уточнення сутності й структури виконавсько-інтерпретаційних навичок та функціонального забезпечення процесу їх формування в умовах фортепіанного навчання молодших школярів дитячих музичних шкіл.

Відповідно до *третього завдання* дослідження, в дисертації розроблено поетапну методику формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано.

Зокрема, підтримуємо позицію Чжен Лінь, що ефективність формування досліджуваного феномена забезпечується синтезом художньо-інтеграційного, особистісного, рефлексивно-оцінювального, творчо-самостійного та компетентнісного *підходів*, а також системою педагогічних *принципів* (сприяння художньо-творчому розвитку учня; акцентування національно-специфічних ознак музичного образу; жанрово-стильової цілісності усвідомлення фортепіанного мистецтва).

Позитивно відзначимо авторське визначення та виокремлений і теоретично обґрунтований дисертанткою комплекс *педагогічних умов і різноманітних методів*, що забезпечують результативність формування виконавсько-інтерпретаційних навичок у процесі фортепіанного навчання.

Суттєвим позитивом дослідження вважаємо унаочнення структури авторської методики формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано в логічно побудованій графічній моделі, яка відображає і розкриває сутність визначених дисертанткою компонентів методики.

У ході реалізації *четвертого завдання* дослідження доцільно та логічно визначено критерії (міру зацікавленості музичним мистецтвом, зокрема фортепіанною діяльністю; ступінь здатності до аналітичного опрацювання та оцінювання явищ фортепіанного мистецтва; міра здатності до результативно-виконавської діяльності), показники й рівні сформованості виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано.

Відповідно до *п'ятого завдання*, в дисертації детально представлено перебіг і результати експериментальної перевірки ефективності запропонованої методики формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано. Результати експериментальної роботи підтвердили ефективність розробленої методики та довели доцільність її впровадження в систему початкової мистецької освіти.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень забезпечується різноманітністю джерельної бази, під час опрацювання якої дисертантка продемонструвала високий рівень наукової компетентності, власне бачення досліджуваної проблеми, належну наукову й професійну етичність.

Зміст дисертації доповнюють та конкретизують представлені здобувачкою додатки, в яких представлено різноманітні діагностичні методики та довідки про впровадження дослідження.

Переконливою є **наукова новизна одержаних результатів дослідження**. Вагомим науковим здобутком Чжен Лінь є те, що в представленій дисертації:

- *вперше* визначено сутність, зміст, структуру, функції виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів у процесі гри на фортепіано як відпрацьованої на основі багаторазового повторення, автоматизованої системи дій, рівень засвоєння яких дозволяє учневі ефективно з мінімальними зусиллями застосовувати теоретичні знання для виконання завдань в процесі фортепіанної практики; а також виокремлено критерії, показники та рівні їх сформованості; розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено методику формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано у перебігу експонуально-заохочувального, аналітично-розвивального, результативно-творчого етапів, основою якої виступає відповідне теоретико-методологічне підґрунтя;
- *уточнено* поняття «формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів у процесі гри на фортепіано» як цілеспрямованого процесу здійснення якісної автоматизованої продуктивної діяльності зі сприймання, аналізу, усвідомлення фортепіанних творів, результатом якого є не лише інтенсивне застосування вже відомих учням відповідних знань у ході репродуктивної діяльності, але й активне опанування суб'єктивно нового комплексу мистецьких знань та відпрацьованих («відшліфованих») дій задля досягнення ефективного результату;
- *удосконалено* зміст фортепіанного навчання молодших школярів у дитячих музичних школах;
- *подальшого розвитку* набули ідеї щодо сутності та змісту навчання музичного мистецтва з метою розвитку художньо-інтерпретаційних навичок підростаючого покоління, а також методичні основи його фортепіанного навчання.

Незаперечним є **практичне значення результатів дослідження**, що зумовлено, насамперед, можливістю їх використання під час підготовки здобувачів освіти педагогічних університетів до мистецької роботи зі школярами; в ході оновлення змісту уроків мистецтва та позаурочної роботи, в тому числі, занять з фортепіано в дитячих музичних школах; у доцільності використання визначених критеріїв і показників сформованості виконавсько-інтерпретаційних навичок у практиці оцінювання мистецьких досягнень здобувачів освіти; в оновленні робочих програм, підготовці навчальних і методичних посібників тощо.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес достатньої кількості закладів вищої освіти, зокрема: Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 181 від 21.01.2026 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 25/19-572-26 від 10.02.2026 р.), Комунальної бюджетної установи «Музична школа № 1 м. Чернівців» (довідка 01-05/8 від 20 січня 2026 р.), Комунального закладу Сумської міської ради Сумської дитячої музичної школи № 1 (довідка №02/01-26 від 20.01.2026 р.).

Достовірність результатів дисертаційної роботи підтверджується оприлюдненням й апробацією основних теоретичних положень та практичних результатів дослідження Чжен Лінь на 4 конференціях різних рівнів (2 міжнародних і 2 всеукраїнських), а також на засіданнях кафедри музичного мистецтва СумДПУ імені А. С. Макаренка (2024–2026 р.р.).

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження достатньо повно і в установлені терміни відображено в 6 одноосібних публікаціях, з яких 3 статі в наукових фахових виданнях України і 3 публікації апробаційного характеру.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, зазначимо, що робота не позбавлена **окремих недоліків і дискусійних положень**. Зокрема:

1. Зважаючи на те, що в меті, предметі, а також завданнях дослідження ключовим є поняття «методика», назву другого розділу дисертації доцільно було скоригувати як «Методика формування виконавсько-інтерпретаційних навичок у процесі фортепіанного навчання».
2. У роботі є структурні одиниці великого розміру, зокрема підрозділ 1.1. містить 32 сторінки, а підрозділ 3.1 – 35 сторінок. На наш погляд, у такому випадку для більш структурованого й чіткого подання інформації, підрозділи доцільно розбивати на більш дрібні структурні одиниці.
3. У висновках до другого розділу (с. 141) дисертантка відносить теоретичне обґрунтування комплексу педагогічних умов і методів до 4-го завдання дослідження, проте по факту зазначений аспект є складником аналізу авторської методики, отже, безпосередньо стосується 3-го завдання.
4. На наш погляд, загальні висновки дослідження мають бути більш розгорнутими й деталізованими.

Зазначимо, що зроблені зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер та не впливають на загальну високу оцінку дисертаційного дослідження.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам. Отже, на підставі детального аналізу дисертації Чжен Лінь «Формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано» вважаємо цю наукову працю самостійним, цілісним, завершеним педагогічним дослідженням, що виконане на високому теоретико-методичному рівні та містить науково обґрунтовані теоретичні й експериментальні результати, які в сукупності є суттєвими для розвитку спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням *дисертаційна робота «Формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів дитячих музичних шкіл у процесі гри на фортепіано» відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її авторка Чжен Лінь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).*

Офіційний рецензент

Ольга ЛОБОВА,

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри дошкільної і початкової
освіти Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

